

Пенсионното осигуряване в Европа

В ПОРТУГАЛИЯ ЗА ГОДИНА СЕ ИЗПЛАЩАТ 14 ПЕНСИИ, ВКЛЮЧИТЕЛНО ЕДНА ДОПЪЛНИТЕЛНА ЗА КОЛЕДА И ЕДНА ЗА ПОЧИВКА ПРЕЗ ЛЯТОТО

● А пенсионната възраст за мъжете и жените е 65 години

В Португалия пенсионната система включва обща социалноосигурителна схема, в която влизат всички щатни и нещатни работници. Изплащат се определени вноски и членството е задължително.

Доброволната социалноосигурителна схема е достъпна за всички граждани на Португалия, навършили 18 години и трудоспособни, при условие че не участват в задължителната социалноосигурителна схема. Както и за португалци, които живеят или работят в чужбина и не са обхванати от социалноосигурително споразумение, подписано от страната им. Схемата се основава на изплащаните вноски.

И накрая социална схема за хора, навършили 65 или повече години, които се нуждаят от финансова или социална помощ, но не са пълноценни участници в общата или друга задължителна схема. Средствата се осигуряват в зависимост от наличните ресурси.

През последните десет години в приложенията на тези схеми не са настъпили особени промени.

Допълнителните схеми в Португалия не са задължителни.

Макар че законите в сферата на социалното осигуряване дават възможност да се създадат подобни схеми, те не са широко разпространени.

По принцип съществуват под формата на пенсионни фондове, ръководени от частни институции, най-вече застрахователни компании и компании, специализирани в управлението на пенсионни фондове.

Стимулите за участие в индивидуални пенсионни схеми включват данъчни облекчения.

Една от целите на правителството е съживяване и активизиране на допълнителната социалноосигурителна защита. За това се подготвят конкретни закони.

Общата и доброволната социалноосигурителна схема се финансират на принципа на разпределението.

Средствата за социалната схема идват на принципа на обществената солидарност чрез облагане с данъци.

Общата социалноосигурителна схема за щатни работници се финансира чрез вноски от работниците. Стойността им е 34,75% от реалните доходи, като 11% плаща работникът, а 23,75% - работодателят. Тази обща стойност на вноските е достатъчна за финансирането на всички плащания в социалната сфера и най-вече на пенсиите.

Общата социалноосигурителна схема за нещатни работници се финансира от самите тях. Вноските варират между 25,4% и 32% и стойността им отговаря на съответните равнища при задължителните или доброволните схеми. Пенсионното осигуряване е включено в задължителната схема. По нея вноските покриват периодите на майчинство, инвалидност, както и средствата за пенсия за прослужено време или наследствена пенсия. Доброволната схема обхваща също случаите на болест, професионално заболяване и детските надбавки.

Стойността на вноските се определя въз основа на една фиксирана сума от доходи, която работникът избира сам измежду 11 равнища, индексирани съобразно най-високата минимална заплата в страната.

Размерът на вноските по общата схема за щатни работници не е претърпял особени промени през последните години. За нещатните работници е прието финансово споразумение, което влиза в сила от 01.01.1994 г. С този законов акт

се правят сериозни промени с цел да се обвържат размерът на вноските и степента на осигурената защита с достатъчно различното на практика положение на нещатните работници. Така вноските се фиксират в съответствие с реалната стойност на плащанията, което не се е правело до тогава.

При предишната схема вноските са 8%, 12% и 15% в зависимост от вида дейност. След влизането в сила на последния закон тези проценти постепенно се вдигат, докато достигнат сегашното равнище.

Доброволната социалноосигурителна схема се финансира чрез вноски от 16% върху сума, която осигуряващият се избира между няколко възможности.

Най-ниското ниво съответства на една минимална работна заплата, а най-високото - на четири пъти тази заплата.

Тези вноски покриват финансирането на всички плащания по основната схема: при инвалидност, пенсия за прослужено време и наследствена пенсия. Възможна е и по-голяма защита - за професионални групи, които могат да си позволят по-високи вноски.

Финансовата структура тук е в сила от 01.02.1989 г. и не е променяна от тогава.

Социалната схема се финансира от държавни приходи.

Според закона при общата социалноосигурителна схема делът на пенсията, пресметнат съгласно общата формула, не може нито да е под 30%, нито да надхвърля 80% от посочения доход, въз основа на който се прави изчислението.

В съответствие с това осигуряващите се могат да получат пълна пенсия, след като

са изплащали вноски в продължение на 40 години.

Те имат право на частична пенсия, след като изчакат период от 15 календарни години, независимо дали са последователни или не, с посочения доход (една календарна година се брои, ако са плащани вноски за 120 дни от нея).

От 01.01.1994 г. при изчисляването на пенсията започват да се добавят по 2% за всяка осигурителна година. Дотогава тази стойност е 2,2%, което води до получаване на пълна пенсия при осигурителен период от приблизително 36,5 години.

С промяната се цели преди всичко схемата да се приспособи към удължената продължителност на живота. Четирдесетте години осигурителен стаж, които се изискват сега, отговарят повече на днешните условия, а и са в съответствие с тенденциите в почти всички страни от Европейския съюз.

Същите условия важат и за доброволната социалноосигурителна схема, а при социалната схема пенсията е фиксирана сума.

КАКВА Е ВЪЗРАСТА ЗА ПЕНСИОНИРАНЕ

От 01.01.2000 г. пенсионната възраст за мъжете и жените е 65 години. Изравняването се въвежда постепенно със закон, който влиза в сила от 01.01.1994 г. Преди това жените са се пенсионирали на 62 години, а мъжете - на 65.

През април 1999 г. с постановление се узакони правото на ранно пенсиониране - за работници, навършили 55 години, които са изпълнили условието за изисквания „период на изчакване“ от 15 години и имат 30 календарни години трудов стаж.

Преди да са навършили 65 г., се получава по-ниска пенсия, докато при отлагане на пенсионирането след 65 г. пенсията се увеличава със същата сума, която се отнема в първия случай, но условието е да се удостоверят 40 календарни години, през които са плащани вноски.

Ранното пенсиониране е възможно и при продължителна безработица:

* на 60 години, ако в деня, когато са подали молба за помощ на безработни, хората са навършили 55 или повече години и след като са получавали такива помощи през нормативно посочения срок, са изпълнили всички общи условия, изисквани от закона, за периода на изчакване;

* на 55 години за хората, които имат осигурителен период от 20 календарни години и са навършили 50 или повече години, когато са станали безработни. При тези случаи пенсията се намалява.

Законът постановява, че ранното пенсиониране е възможно и за някои категории хора, които работят при тежки и нездравословни

условия на труд. Но и тук е нужно да са изпълнени нормативните изисквания за периода на изчакване и за трудовия стаж. Става дума за:

□ миньори, които могат да се пенсионира на 50 години;

□ моряци - на 55 г.;

□ авиослужители в бордовите екипажи - на 60 г.;

□ авиодиспечери -на 55 г.;

□ танцьори - на 55 г.

При доброволната социалноосигурителна и при социалната схема пенсионната възраст е същата, но тук законът предвижда условия за ранно пенсиониране.

При общата социалноосигурителна схема стойността на пенсията зависи от дохода, въз основа на който тя се изчислява, и от продължителността на осигурителния период.

При ранното пенсиониране сумата зависи и от броя на годините преди установената пенсионна възраст, който се взема предвид, когато се изчислява намалението на крайната сума.

Когато пенсионирането се отложи след 65 г., сумата се увеличава за всяка добавена година, стига до този момент да са изплащани вноски в продължение на 40 години.

Ако човекът получи ранна пенсия и спре да работи, той може да продължи да плаща осигуровки, за да увеличи пенсията си, когато навърши нормативно установената възраст.

При доброволната социалноосигурителна схема факторите, определящи сумите, са същите, като

индексирани според минималната работна заплата, за хора с осигурителен период повече от 15 години.

Стойностите варират между 65% и 100% от минималната заплата в зависимост от осигурителния период. Преди това законът е фиксирал само една минимална стойност.

През последните години пенсионноосигурителната система постепенно се трансформира.

С реформата от 1994 г. се въвеждат радикални промени. Освен тези, които вече споменахме - изменение на изчислителната формула; увеличаване на периода на изчакване, който от 120 месеца на изплатени вноски става 15 календарни години с удостоверени доходи;

ди; изравняване на пенсионната възраст за мъжете и жените (65 години), - се преразглежда и базовият доход за изчисляване на

КАК СЕ ИЗЧИСЛЯВА ПЕНСИЯТА?

Обща социалноосигурителна схема се изчислява по формулата $0,02 \times B \times D$

140

Б - брой на осигурителните години;
Д - трудовият доход от 10 години, определени като най-добрите от последните 15.

Всяка година се изплащат 14 пенсии: една допълнителна за Коледа и една за почивка през лятото - на стойност, равна на сумата, която се получава през съответния месец.

Стойността на пенсията, установена по този начин, не трябва да е по-малка от 30%, нито да надхвърля 80% от дохода, взет като основа за изчислението.

Тази формула влиза в сила от 01.01.1999 г. след приемането на постановление за радикална реформа в пенсионната система. От тогава във формулата също настъпват промени: годишният процент за формирането на пенсията се намалява от 2,2 на 2, а базовият доход вече се изчислява като средна месечна заплата за петте най-добри години от последните десет.

Пенсиите по общата и доброволната пенсионноосигурителна схема се финансират чрез изплащане на вноски.

Но при пенсиите по общата схема се отпуска допълнителна сума по социалната схема, ако стойността, изчислена по формулата, е по-малка от 30% от базовия доход, така че да се получи минималната пенсия, гарантирана от закона.

При изчислението се взимат предвид и някои периоди, през които не са плащани вноски - военна служба, безработица, заболяване или майчинство.

В общата и доброволната социалноосигурителна схема семейното положение не играе роля при определянето на пенсията.

В социалната схема обаче се взима предвид общият семеен доход. Според закона брутният месечен доход не трябва да надхвърля 30% от минималната работна заплата, ако става дума за сам човек, или 50% от нея, ако съществува семейно домакинство.

изключим условията за ранно пенсиониране, каквото тук не съществува.

С правителствено решение пенсиите се осъвременяват всяка година, като се съобразяват с движението в цените на стоките

С министерско постановление от 01.06.1999 г. се установяват минималните стойности на пенсиите,

пенсиите, които вече се съобразява с цените на потребителските стоки.

Занапред на дискусия ще бъдат подложени два основни въпроса: таванът на базовия доход като определящ фактор за социалноосигурителните вноски; развитие и утвърждаване на допълнителни пенсионни схеми.